

Romano Lil

ogledajte si našo
spletno stran!

Romano Lil
leto 2012 / številka 3

Vse pravice pridržane: Društvo Romski informacijski in znanstveno-raziskovalni center Slovenije - Anglunipe, Linhartova cesta 13, 1000 Ljubljana
<http://www.anglunipe.si>
drustvo.anglunipe@gmail.com

Zveza Romske Skupnosti Umbrella - Dežnik
Litijska cesta 81a, Ljubljana, Slovenija

&

str. 2

Odgovorni urednik: **Haris Tahirović**
Likovni urednik: **Sebastian Žetko**
Lektor: **Maja Jelenc**

Tisk: Kopilab d.o.o.
Fotografija na naslovnici (creative commons licenca): <http://www.flickr.com/photos/nypl/3110162400/>
ISSN: 2232 - 3678

ROMANO LIL je vpisan v razvid medijev pri MK pod številko: 1667

Vse pravice pridržane. Kakršnokoli razmnoževanje je dovoljeno samo ob privolitvi avtorjev.
Romano lil je podprl Urad za narodnosti Vlade RS
Revija je brezplačna!

Spoštovani bralci,

letos jeseni bomo dopolnili 2 leti našega delovanja in ustvarjanja, kar je za nas tudi nekakšno potrdilo, da smo v tem obdobju delali dobro in predvsem, da so bili naši uporabniki in ostali zadovoljni z našim delom. V omenjenem obdobju so nas poleg vzponov spremljali tudi padci, vendar je bilo slednjih vsekakor manj. Vedno znova smo uspeli hitro najti pravo pot. Upamo si trditi, da smo mi naše 2 leti prehodili uspešno in bomo tudi v prihodnje ustvarjalni in polni novih idej ter elana.

L. 2010, natančno 23. septembra, je v okviru Evropskega leta boja proti revščini in socialni izključenosti, začel delovati Romski informacijski center (RIC). Povod, za odprtje omenjenega centra v Ljubljani je bil predvsem izključenost Romov in drugih deprivilegiranih skupin na območju Ljubljane in celotne Republike Slovenije.

RIC je informacijsko, socialno, izobraževalno in kulturno središče za potrebe romske skupnosti v Ljubljani, ki je bila do sedaj spregledana s strani organizacij, ki se ukvarjajo z romsko tematiko. Komunicira z mestno občino in drugimi institucijami, sodeluje pa tudi z vsemi drugimi pomembnimi faktorji, tudi na področju EU, ki so zadolženi za reševanje romske tematike.

Osnovna dejavnost RIC je predvsem informiranje romske populacije na področju šolstva, kulture in tekočega reševanja romske problematike. Deluje pa še na področjih vzgoje in izobraževanja, socialnega dela, kulture in medijev ter športa in rekreacije.

Romski informacijski center Ljubljana, se delno financira iz projektov in razpisov, delno pa iz pripadajočega skupnega proračuna Sveta romske skupnosti Republike Slovenije.

V teh 2-eh letih smo se trudili in izpopolnjevali način našega dela, gradili prijazne in trdne odnose s svojimi uporabniki ter s svojim delovanjem prispevali tudi k razumevanju drugačnosti. Kajti le prijazno in razumno okolje v katerem delujemo nam omogoča nemoten in uspešen potek dela. Zato smo v vsakem trenutku zavezani k soustvarjanju ugodne socialne klime, saj je le-ta zagotovilo za prijetnejše življenje vseh. ☺

Na fotografiji Haris Tahirović pred Romskim Informacijskim centrom Anglunipe Ljubljana

--

uvodnik pripravila: Maja Jelenc

K A Z A L O

str. 5 - Romska hip-hop skupina „Grub“

str. 6 - Sporočilo za javnost

str. 8 - Prvi romski tabor

str. 10 - Srečanje predstavnikov romskih zvez

str. 12 - Fotografska razstava o življenju Romov

str. 14 - Turnir v malem nogometu v Štepanjskem naselju

str. 16 - Znani Romi

str. 18 - Recepti ciganske kuhinje

str. 20 - Obravnava nacionalnih strategij vključevanja Romov v Bruslju

str. 21 - Rromane Sikljarimata and'o Teksasosko Universiteto

str. 21 - Auschwitz: o agor lesko

str. 24 - Pobarvanka

Romska hip-hop skupina „Grub“

Beograjska glasbena scena je dobila nenavadno zasedbo – romsko hip-hop skupino „Grub“, ki združuje mlade od 15 do 21 let. Sami pišejo besedila, komponirajo pesmi in pripravljajo koreografijo. Pridobili so si tudi že mednarodno slavo v Montrealu in Londonu. Tudi letos v juliju bodo nastopili na mednarodnem Jazz festivalu v Montrealu in v newyorškem Lincoln centru. Za mlada dekleta in fante iz romskega naselja v Zemunu je odhod v New York izpolnitev njihovih sanj. Vadijo skoraj vsak dan v dvorani zgradbe BIGZ-a.

„Seveda sem vznemirjen, ker gremo v New York, kdo ne bi bil?“- pove Kristijan Demirović(18), eden od članov skupine „Grub“ in še doda, da se je težko, kot Rom, prebiti na glasbeno sceno saj imajo ljudje še vedno predsodke o Romih, kar jim predstavlja pogosto tudi veliko oviro za napredovanje, vendar se trudijo da dokažejo nasprotno; še pove Kristijan. Člani skupine „Grub“ bodo nastopili v New Yorku z isto-imensko predstavo v kateri igrajo, pojejo o svojem življenju, ljubezni, prijateljstvu in vsakodnevnih „borbah“ romskega naroda. V predstavi bo slišati mešanje hip-hopa s tradicionalno romsko glasbo, kar bo vse skupaj

še popestrilo dogajanje. Predstava govori o klišejih, ki jih ljudje imajo o Romih - da kradejo, ne delajo, ne hodijo v šolo, ... vendar bodo s šovom prikazali kaj v resnici so.

„Hodimo v šolo, smo muzikalni, prenašamo publiki to našo energijo in jim prikažemo našo tradicijo“– je povedal še en član skupine, Danijel Rašitović (19), in dodal, da so vse pesmi v predstavi v romskem jeziku. Teme pesmi so predvsem ljubezenske, govorijo tudi o diskriminaciji, plemenih, romski tradiciji ...“

Rašitović pove da v Beogradu nastopajo s skrajšano verzijo predstave pod nazivom „Roma sijam“, kar v prevodu pomeni „Romi smo“. „Enkrat mesečno nastopamo v Bitefu in se tako trudimo, da nas ljudje tukaj bolje spoznajo“ – pove ta talentirani mladenič.

Tudi mi jim želimo veliko uspehov v svojem delu! 🌟

--

novico pripravila: Maja Jelenc

Sporočilo za javnost

Predsednik Svetovne romske organizacije, Jovan Damjanović, je od 8. do 11. junija vodil uradne pogovore v Bruslju s svetovno znanim odvetnikom mag. Barry Fisherjem iz Los Angelesa (ZDA). Na teh srečanjih so dosegli absoluten sporazum o sodelovanju, ki bo sprva namenjen dvema najpomembnejšima točkama, ko gre za interese romske skupnosti v svetu, in te so:

1. Da najpomembnejše svetovne institucije prvič in nedvoumno priznajo genocid kot zgodovinsko dejstvo, ki je bil izveden nad Romi, Judi in Srbi v II. svetovni vojni, v skladu s Hitlerjevo doktrinacijo Tretjega rajha « o končni rešitvi judovskega vprašanja in zaščito arijske krvi». Zaradi katere so Romi v nemško zasedenih državah v Evropi ter Hrvaški, kjer so bili sprejeti rasni zakoni, ki so na splošno veljali za nižjo raso, katero je treba izničiti, poleg Judov najbolj trpeli.

str. 6

2. Od držav, ki so bile vključene v genocid Romov, naj se zahteva odškodnina, zlasti od Nemčije in Hrvaške, prav tako kot tudi od Vatikanske banke, ki je v luči novo odkritih dokumentov lastnica romskega zlata izropanega od žrtev genocida.

Štiridnevne pogovora v Bruslju, ki je v ime svetovne organizacije osebno vodil romski

predsednik Jovan Damjanović, so se srečanja udeležili tudi predsednik romske zveze iz Romunije, g. Florin Cioaba s sinom, ki je tudi predsednik romskega sodišča v Romuniji, gospod Fadil Hrustić - Komisar za romsko diasporo v svetu, gospod Danko Vasović, svetovalec Svetovne organizacije za romska vprašanja o holokavstu in genocida nad Romi v drugi svetovni vojni.

Tema glede finančnega nadomestila za genocid Romov, ki je bil izvršen v drugi svetovni vojni, je bila v nekaterih pogledih prisotna že v letu 1998, ko so se predstavniki Svetovnega judovskega kongresa v Izraelu srečali s predstavniki Nemčije, Švice in Avstrije in so govorili o višini nadomestila za žrtve holokavsta, in je takrat g. Barry Fisher osebno vodil pogajanja v New Yorku in na sedežu Združenih narodov v Ženevi. G. Fisher je povedal, da po njegovem mnenju, romska skupnost prvič sposobna napraviti takšen korak, saj so stvari organizirane z vsemi potrebnimi atributi z vidika legitimnosti in zakonitosti, ob upoštevanju, da so Romi sedaj zastopani po svetu preko Svetovne organizacije Romov, na katere ustanovni kongres se je udeležilo 26 držav. Medtem pa se je še veliko število držav priključilo omenjeni organizaciji Romov in sicer s težnjo za nadaljnjo rast. G. Fisher je še povedal, da so novi dokazi o genocidu, katere poseduje predsednik Damjanović in Svetovna organizacija Romov, popolnoma nov element v celotni zgodbi, zato je predlagal in poudaril, da je potrebno v najkrajšem možnem času odpreti vse zahteve za terjatve do držav, ki so sodelovale v genocidu nad Romi, s poudarkom na Hrvaško in Vatikansko banko.

„Naša prioriteta pa bi morala biti Nemčija, država, kot kraj, kjer se je vse začelo s Hitlerjem,“ je dejal Damjanović in dodal, da se on popolnoma zaveda grozljivih zločinov, ki so jih zagrešili Pavelić in Ustaši in NDH v Jasenovcu, kar je povzročilo genocid in izginotje Romov v ogromni razsežnosti. Damjanović je dejal: „Spoštujemo odločitev Sveta Evrope, ki je zdaj priznala številko 240.000 Romov, ki so izginili v drugi svetovni vojni.“

Vendar vemo, da je ta številka veliko višja, celo več kot desetkrat višja, o čemer pričajo tudi dokumenti katere imamo in še naprej zbiramo nove dokaze in pričanja po celem svetu z našimi sodelavci, da bi vsaj zdaj, s to veliko časovno razdaljo, vseeno razsvetlili genocid storjen proti Romom med drugo svetovno vojno.,,

„Osebnost sem hvaležen za ustanovitev Svetovne organizacije Romov in odprtje teh vprašanj, ki so za nas Rome še kako pomembna, vendar jih sploh nismo obravnavali - kar je sramota“ - G. Cioaba se je obrnil na g. Damjanovića, in dodal: „Pred desetimi leti sem, kot predsednik romske skupnosti v Romuniji, poskušal voditi postopek in tožil Nemčijo za strašen genocid nepredstavljenih razsežnosti proti Romom v Transnistriji, in kaj se je zgodilo - takrat so me napadli, da naj opustim tožbo in vse je vse končalo tako, da so mi iz nemškega veleposlaništva rekli, da je za te zločine odgovorna tedanja romunska država, ki je bila Hitlerjeva zaveznica. „doda Said Cioaba.

„To je zelo pomembno moralno in zgodovinsko vprašanje romske skupnosti v Srbiji in

nekdanji Jugoslaviji ter po vsem svetu, in vesel sem, da lahko dam svoj prispevek k tem prizadevanjem, saj je genocid nad Romi bil vedno minimalizirano prikazan in ponarejen, kar pa ni samo vprašanje in problem Romov. Ko bolj razmislimo o tem, se bomo zavedli, da je to problem Evrope in sveta, še posebej tistih držav, ki so to storile in bi lahko vsaj sedaj po tolikih desetletjih pokazale gesto ne samo v smislu kesanja svojih grehov, temveč tudi pomoč in finančno nadomestilo, ki bi se lahko uporabilo v korist romske skupnosti, ki je v Evropi zelo ogrožena, saj je po našem mnenju to posledica genocida storjenega do Romov med II. svetovno vojno“ - je dejal Vasović. Sestanek v Bruslju je obrodil začetne sadove in bodo v naslednjih mesecih, na temeljih poročila g. Fisherja, tudi predstavljene podrobnosti in napotki za nadaljnje preiskave oz. t.i. AKCIJE, ki jo vodi Svetovna organizacija Romov in s tem romsko skupnost in javnost v celoti seznanili s poteki iskanja nadaljnjih rešitev. ☉

--

Novico povzel in prevedel: Haris Tahirović

Prvi romski tabor

str. 8

Predsednik Zveze romskih skupnosti Slovenije Haris Tahirović se je 12. junija udeležil 1. romskega tabora na Dolenjskem. Tema konferenčnega dela tabora se je glasila: „Položaj romske skupnosti na Dolenjskem“, z obiskom romskega naselja Žabjak. Konference so se poleg predsednika Zveze Romov Slovenije Jožeka Horvata Muca udeležili župani občin regije JV Slovenije in Posavja, poslanka in podpredsednica DZ Renata Brunskole, poslanka v DZ Tamara Vonta, minister za kmetijstvo Franc Bogovič, varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek - Travnik, nekateri predstavniki državnih uradov in vladnih služb, osnovnih šol iz regije ter romski svetniki ter regijske civilne iniciative pod vodstvom Silva Mesojedca.

Predsednik Zveze Romov Slovenije Jožek Horvat - Muc je opozoril na še vedno zastarele stereotipe o Romih, češ, da ne želijo premikati

in izboljševati svojega socialnega statusa in bivanjskih razmer. Opozoril je tudi na težave, ki se dogajajo romskim svetnikom, da jih v tistih občinah, kjer so svetniki, nihče ne posluša in da se ne želijo pogovarjati z Romi, niti s svetniki. Težave se odvijajo na lokalni ravni, saj je večinsko prebivalstvo še vedno mnenja, da Romi ne znajo in ne vedo ničesar, ter se posledično položaj Romov v tem okolju ne spreminja dovolj hitro kot v ostalih slovenskih občinah. Največje dolenjsko nelegalno romsko naselje Žabjak pa ni nič bližje legalizaciji, čeprav je bila to osrednja tema štiriurnega kongresa. Regijska civilna iniciativa (RCI) namreč vztrajno zavrača tako možnost.

Njihov predsednik Silvo Mesojedec je na kongresu zagrozil s protesti, če bi si kdorkoli drznil sprejeti tak občinski prostorski akt. Po njegovem prepričanju je glavni krivec za nastale

razmere država, ker nima strategije reševanja romske problematike in Romi, ki povzročajo težave.

V Žabjaku živi 350 prebivalcev brez vode, elektrike in kanalizacije, večina v lesenih dotrajanih barakah in na zemljišču, ki je bilo pred desetletji v lasti nekdanje JLA, zdaj pa je v lasti obrambnega ministrstva.

Kakor je povedal novomeški župan Alojzij Muhič, je bilo občini v interesu sprejeti občinski prostorski načrt (OPN), a z Žabjakom vred svetniki strateškega prostorskega dokumenta ne bi podprli, zato so morali Žabjak izločiti.

Zakon o romski skupnosti v petem členu med drugim določa, da lahko vlada z državnim prostorskim aktom poseže na območje katerekoli občine, ko pravna in komunalna neurejenost romskih naselij privede do hujšega ogrožanja zdravja.

Minister Bogovič, ki bo v prihodnjih dneh prevzel vodenje vladne komisije za zaščito romske skupnosti, se zavzema za čimprejšnjo rešitev lastništva in k reševanju problema pritegniti tako občino, Rome, kakor tudi njihove sosede. In kaj lahko stori varuh človekovih pravic, razen da opozarja pristojne državne in občinske službe na nepravilnosti?

Zdenka Čebašek Travnik je odgovorila: »V državni zbor smo posredovali obširno poročilo o bivanjskih razmerah Romov na Dolenjskem, v katerem smo zelo jasno zapisali, da novomeška občina ni kos zadevam, in da bo morala dr-

žava s svojimi pooblastili doseči legalizacijo Žabjaka«.

Varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek Travnik je zbrane in sodelujoče na konferenci spomnila, da je v mesecu maju, Urad varuha izdal izčrpno poročilo o romskih naseljih in bivanjskih razmerah Romov jugovzhodne Slovenije, povezava: http://www.varuh-rs.si/fileadmin/user_upload/pdf/posebna_porocila/POSEBNO_POROCILO_ROMI_-_maj_2012_-_za_splet.pdf

str. 9

Varuhinja je tudi izrazila svojo skrb nad tem, da bi občina postala mediator za nastale spore med lokalno skupnostjo in Romi. Sama meni, da je potrebno določiti zunanjega mediatorja, ki ni vpleten v spore med lokalno skupnostjo in občino. Njenim pomislekom je pritrnil tudi romski svetnik Darko Rudaš, saj meni, da ravno zaradi pomanjkanja dialoga prihaja do konfliktov, ki se nabirajo in jih nihče ne zna reševati. Občinski svet bi po njegovem moral razpravljati o romski problematiki, prav tako pa tudi ponuditi prave in trajne rešitve. Romi so si v preteklosti zgradili svoja bivališča, zato naj država stori vse, da se teh naselij ne bo rušilo.

Na segregacijo romske skupnosti v državi je opozoril nekdanji vidni član Sveta romske skupnosti in uspešen novomeški podjetnik Bojan Tudija. Povedal je, da je moral pred leti, da je dobil službo, spremeniti celo svoj priimek Brajdič. Zbrane je opozoril na začaran krog pri reševanju romske problematike in pri legalizaciji Žabjaka, »ker to očitno nekaterim ni v in-

teresu«.

Ob zaključku konference je spregovoril tudi predsednik Zveze romskih skupnosti Umbrella, Haris Tahirović, ki je pozdravil ta kongres in skupno srečanje vseh vpletenih v problematiko romskih naselij.

Poudaril je, da je podoben primer kot na Dolenjskem, zaznati tudi z Romi v Ljubljani, ki so si sami zgradili svoja bivališča in še do danes ni urejena polna legalizacija romskih naselij.

str. 10

Danes, v 21.stoletju, si večina Romov želi urediti svoj bivanjski prostor in ni prav, da se Rome ponovno sili na obrobje ali gozdove. Vlada naj ustvari takšne pogoje, da se bivanjske razmere in naselja legalizirajo ter naj se uredi njihova infrastruktura. Tahirović je izrazil zaskrbljenost nad državno strategijo, saj vsi Romi opažajo, da je čedalje manj sredstev namenjenih za legalizacijo romskih naselij in druge infrastrukture. Vse prisotne pa je k dialogu pozval tudi predsednik Amnesty International Slovenija, Blaž Kovač.

Kovač ne vidi rešitev nastalih problemov v rušenju romskih bivališč, pač pa k dejavnemu iskanju trajnih rešitev, ki bi zadovoljile obe strani. Državnozborska poslanka Tamara Vonta je ob koncu obljubila, da se bodo tudi poslanci v DZ RS v bodoče prizadevali reševati spore ter biti nekakšen posrednik med lokalno skupnostjo. ☀

--

Novice (na podlagi posnetkov Harisa Tahirovića) zbral in transkribiral mag. Rinaldo DiRicchardi foto: Haris Tahirović

Srečanje predstavnikov romskih zvez

Predsednik Zveze romske skupnosti Slovenija - Umbrella Haris Tahirović, je 15. maja letos sklical sestanek na temo Romi v RS, na katerega je povabil predsednika Zveze Romov Slovenije Jožeka Horvata-Muca in predsednico Sveta romske skupnosti Slovenije Janjo Rošer. Ob skrb zbujujočih dogodkih, ki se odvijajo zadnje čase, sta predsednika obeh romskih zvez in predsednica Sveta romske skupnosti RS, spregovorili o vprašanju romske skupnosti v RS, trenutnem stanju romske populacije ter podpore s strani države, socialnem položaju Romov, njihovi socialni problematiki in zaposlovanju Romov kot socialno ogrožene skupine v Evropi, dotaknili pa so se tudi vprašanj kot so izobraževanje Romov na osnovnem, srednjem in visokem šolstvu. Predsednika zvez Haris

Tahirović in Jožek Horvat - Muc sta se strinjala z ugotovitvijo, da je premestitev Urada za narodnosti pod okrilje MNZ velikanski korak nazaj, saj romska skupnost zgroženo ugotavlja, da celotna EU teh dejanj ne podpira in nikjer v EU ne poznajo takšne pravne ureditve.

Predsednica Sveta romske skupnosti Janja Rošer je podprla prizadevanja obeh predsednikov romskih zvez v RS, da je potrebno apelirati na Vlado RS, naj se vzpostavi prejšnje stanje, ko je bil Urad

za narodnosti, samostojen urad. Ob tem sta se predsednika in predsednica Sveta romske skupnosti strinjali, da je ta korak kršenje EU resolucij, ki govorijo o vzpostavitvi uradov in služb, namenjenih romski skupnosti v EU.

Predsednik Zveze romske skupnosti Slovenije - Umbrella in delegat v ERTF pri EU Haris Tahirović tudi poudarja, da se nikakor ne more strinjati s komentarji Vlade RS na priporočila v 3. mnenju Sloveniji, ki ga je podal Svetovalni odbor EU o Konvenciji za človekove pravice, saj meni, da je le-ta zavajajoč in premalo strokovno podprt. Ker se Tahirović čuti odgovornega za celotno romsko skupnost v RS, je pripravil svoje komentarje na komentar Vlade RS in ga bo letos junija predstavil na seji ERIO, ki bo 26. junija v Bruslju. Tahirovićevo poročilo bo predstavljeno tudi evropskim nevladnim inštitucijam ter slovenski javnosti. ☉

--

*Povzeto po zapisniku sestanka.
fotografije: Haris Tahirović*

Fotografska razstava o življenju Romov

Kot je Jaka omenil v enem izmed svojih prispevkov »Romi iz Goriče vasi pri Ribnici na primer jo hodijo iskati v več kilometrov oddaljen gozd k potoku, kamor hodijo pit tudi medvedi.« Naši otroci v Mariboru si sploh ne morejo zamisliti kako se počutijo tamkajšnji, ki živijo v grozovitem pomanjkanju in da bi že bili veseli čiste obleke kaj šele I-poda. Obenem smo želeli da si fotografije ogledajo ostali in najbolj pomembno je, da smo skušali ozavestiti naše otroke o njihovem socialnem stanju. Razstava je bila več kot pozitivno sprejeta s strani zaposlenih učiteljev in svetovalne delavke na šoli. Ravnateljica Sonja Filipič nas je ob pripravi razstave prijetno sprejela na kratek klepet o sami romski tematiki in ostalih dogodkih na to temo. Prav tako smo z enim izmed kandidatov, ki se je na projektu »Oko vidi drugače mi vidimo enako« izobraževal posneli kot prvi pilotski radijski prispevek ravno na temo fotografske razstave. Nastal je kratek prispevek z nekaj prijetnimi izjavami o sami razstavi. ☀

str. 12

str. 13

Foto in tekst: Jasmina Ahmetaj

Turnir v malem nogometu v Štepanjskem naselju

str. 14

Kljub temu, da mladi nogometaši ekipe RD Anglunipe ni posegla po vrhunskemu rezultatu, pa smo z njimi zadovoljni, saj so pokazali pravo borbenost in kolegialnost na igrišču. Lepe akcije in podaje so ponudile veliko priložnosti, ki pa jih igralci RD Anglunipe žal niso izkoristili. Sicer pa velja pravilo, da je važno sodelovati in ne zmagati. Zmagovalci turnirja so postali nogometaši TPC Varovanje, ki so v svojih vrstah imeli tudi najboljšega igralca turnirja. Na drugo mesto so se uvrstili Silvia Trade, tretji pa so bili Sombbrero Bar. Nagrado prvo udeleženi ekipi je podelil g. Slaviša Stojanovič, trener slovenske nogometne reprezentance. Zahvala gre vsem ekipam za udeležbo, oraganizatorju turnirja ČS Golovec, g. Željku Pjetloviću in g. Harisu Tahiroviću, katera sta se izkazala kot vodje turnirja. Upam, da so bili udeleženci turnirja zadovoljni in da se ga udeležijo tudi prihodnje leto, ko pričakujemo še več ekip. Ne smemo pa pozabiti na vse, ki so kakorkoli pripomogli k organizaciji turnirja in

tudi na vse obiskovalce, brez katerih nam turnirja nikakor nebi uspelo izpeljati. Se vidimo drugo leto! ☀

foto: Emran Sakip

tekst: Haris Tahirović

Znani Romi

Vedno znova me preseneča dejstvo, da je veliko ljudi, ki po vse-splošnih merilih veljajo za uspešne, znane, spoštovane in ljubljene, prazaprav ciganskega rodu, s čemer Vas bomo seznanili z naslednjimi članki o znanih osebnostih. Nekatero osebnosti predstavljene v naših člankih so svojo romsko identiteto prikrile, medtem ko so jo druge javno in odkrito priznale.

--
Sir Michael Caine (*Rotherhithe, London, 14/3/1933*)

Sir Michael Caine, (rojen Maurice Joseph Micklewhite 14. marca 1933) je potomec angleških in irskih, tako pravijo, Travellersov, kar pomeni romsko nomadsko etnično skupnost. Je angleški igralec in avtor, znan po svojem prepoznavnem »cockney« naglasu.

Caine se je pojavil v več kot 100 filmih in je eden najbolj prepoznavnih in spoštovanih britanskih igralcev. Caine je bil z oskarjem nominiran šestkrat, svojega prvega oskarja pa je osvojil za film iz leta 1986 *Hannah and Her Sisters*, drugega pa l. 1999.

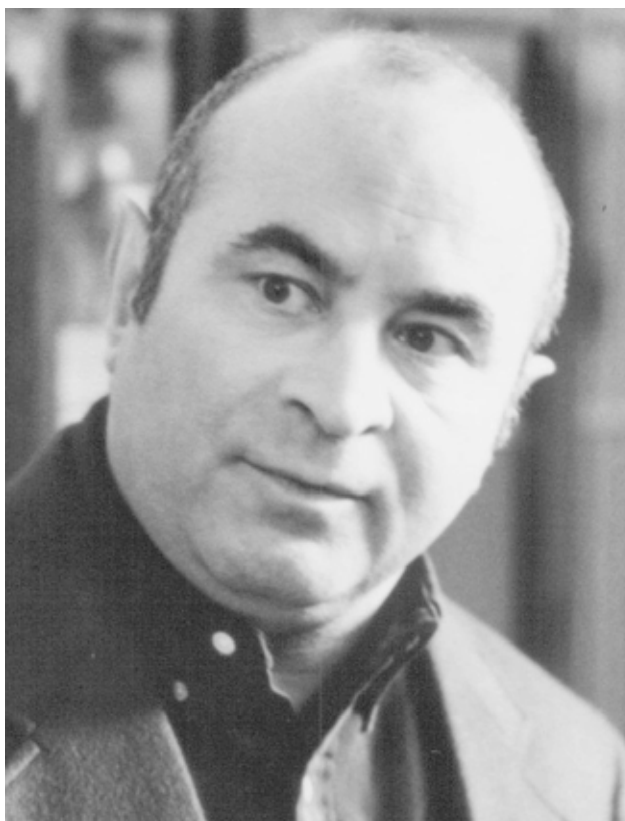
Leta 2000 je Caine prejel priznanje Viteški red od kraljice Elizabete II za njegov prispevek k filmu in uprizoritveni umetnosti.

--

Bob Hoskins (*Bury St Edmund-ih, Suffolk, 26/10/1942*)

Robert William Hoskins je preživel svojo mladost na potovanjih in opravljanjih občasnih dejavnosti, kot so dela v cirkusu, pakiranje sadja ipd. Sprva je igral na odru Royal National Theatre in Old Vic Theatre v Londonu v klasičnem repertoarju, v zgodnjih 70. letih se je pojavil v televizijskih serijah, nato se je obrnil v kino in v poznih 70-ih uspel kot igralec.

Sam izjavlja, da nikoli ni študiral, vendar pa viri pravijo, da je končal Srednjo šolo govora in drame v Londonu. Družina, s strani njegove matere, pripada nemškimi Sintom.

str. 15

str. 16

Django Reinhardt (*Liberchies, Belgija, 23/1/1910 - Fontainebleau, Francija, 16/5/1953*)

Jean-Baptiste Reinhardt je bil prvi, in še vedno največji, evropski jazz glasbenik. **Jean Baptiste Reinhardt**, znan kot *Django*, se je rodil 23. januarja l. 1910 in je umrl 16. Maja l.1953. Jazz glasbenik je preživel večino svoje mladosti v romskem naselju v bližini Pariza in je pripadal številni družini Sintov. Igral je violino in kitaro po pariških plesnih dvoran.

Pri 18. letih je bil Reinhardt poškodovan v požaru, ki je zajeli prikolico kjer je živel s svojo prvo ženo, tako da sta mu dva prsta na levi roki zgorela do te mere, da jih ni bilo več mogoče uporabljati za igranje kitare. Odločen, da še naprej ustvarja glasbo, je Reinhardt izumil nov način igranja akordov za to je imel dovolj preostale tri prste. Prav Djangov slog pa je sedaj značilen za „ciganski Jazz“. Ciganskemu jazzu lahko prisluhnete na brezplačnem radiu na spletni strani: <http://www.jazzradio.com/gypsyjazz>

Za razliko od mnogih drugih Romov, ki so bili pripeljani v nacistična koncentracijska taborišča in so bili tam ubiti, je Reinhardt preživel vojno brez večjih težav.

Da pa se besede ne bi vrtele samo okoli igralcev in pevcev romskih korenin, Vam v tej izdaji časopisa predstavljamo tudi enega najboljših nogometašev Sveta, ki je prav tako potomec romskih staršev in to je nihče drug kot:

Zlatan Ibrahimović (3.oktober l. 1981, Malmö/Švedska)

Zlatan Ibrahimović je roj. 3. Oktobra l. 1981 (30 let) v kraju Malmö na Švedskem in je potomec bosanskega očeta in hrvaške matere (oba Roma), odraščal pa je na Švedskem. Svojo nogometno kariero je začel pri desetih letih, ko je začel igrati za *FBK Balkan*, klub za katerega so v glavnem nastopali emigranti iz Balkana.

Profesionalno kariero je začel leta 1999, ko je prestopil v Malmö FF, leta 2001 pa je prestopil k Ajaxu. Na Nizozemskem je igral zelo dobro in si prislužil tudi povabilo v švedsko reprezentanco. Poleti 2004 je po odličnih predstavah na Evropskem prvenstvu prestopil v Juventus, ki se je nesrečno poslovil od prve lige zaradi domnevnega goljufanja in kupovanja tekem, leta 2006 pa k Interju iz Milana. Poleti 2009 se je Zlatan Ibrahimović preselil k aktualnemu klubskega, španskega prvaka Barceloni za rekordno vsoto 50 milijonov evrov. V prestop je bil vključen tudi Kamerunec Samuel Eto'o. Ibrahimović je za Barcelono podpisal 5 letno pogodbo. Že naslednjo sezono pa se je preselil nazaj v Italijo v AC Milan. ☀

--

novico pripravila: Maja Jelenc

str. 17

Recepti ciganske kuhinje

Malo je pisnih dokazov o pomembnih zgodovinskih dogodkih in selitvah romskega naroda, predvsem o temah kot je hrana. Romi so se skozi veke prehranjevali kot nomadi z uporabo živil iz območij kjer so živeli. V pogovorih s starejšo generacijo Romov, smo ugotovili, da je v dnevni prehrani prevladovala kaša iz različnih rastlin ki so jih nabirali (koprive, zelje, kislica) zgoščeno z moko in mlečni proizvodi. Meso so jedli le ob praznikih in posebnih priložnostih. Potrudila se bom, da vam kuharskih recepti pričarajo pristen okus romskih jedi. Dodala sem tudi recept, ki ga bodo najbolj veseli ljubitelji sladice.

Podvarek na star ciganski način

str. 18

Potrebne sestavine:

- 1 kg kislega zelja (ribanega)
- 1 čebulo
- 2 dcl smetane
- 200 g mesnate slanine
- 3 jajca
- Vegeta ali sol
- Mleta paprika
- Olje

Nasekljano čebulo z 2 dcl olja dajte v posodo in dušite približno 10-15 minut. Nato čebuli dodajte zelje, zalijte z malo vode in dušite naprej. Medtem pa dodate še smetano in mleto papriko, da se skupaj duši. V ponvi specite in zmešajte 3 jajca. Ko je zelje s smetano in papriko nared dodajte še jajca in premešajte. Posebno precvrete slanino in jo pri serviranju položite na vrh zelja.

Solite po okusu. Dober tek!

--

Piščančji paprikaš

Potrebne sestavine:

- ½ kg krompirja
- 1 piščanec 2kg
- 5-6 glavic srednje velike čebule
- 1 jedilna žlica mlete paprike
- sol po okusu
- 2 papriki (babura)
- 2 dcl vode
- mast

Čebulo drobno nasekljate in pustite, da se duši na zmernem ognju. Ko se čebula zmehča, dodamo 1 jedilno žlico mlete paprike in vse skupaj dobro premešamo. Takoj za tem dodajte meso in krompir ter vse premešajte. Dodajte še 2 dcl vode in vse skupaj dušite. Ko dodana voda izhlapi se doda še en liter vode. Solite po okusu. To jed je potrebno kuhati na zmernem ognju približno 45 minut.

Poleg piščančje obare se postreže zeljnata solata in seveda kruh.

Dober tek!

--

Enostavni ciganski kolač

Potrebne sestavine:

1.) za testo:

- 550 g moke
- 250 g kristalnega sladkorja
- 15 g masla
- 2,5 dcl mleka
- 200 g čokolade (naribane)
- 2 jajci
- 4 čajne žličke pecilnega praška
- 4 čajne žličke vanili sladkorja
- olupek 2 pomaranč

- olupek 2 limon
- muškadni orešček (na konico noža)
- cimet (na konico noža)

2.) za glazuro:

- 400 g sladkorja v prahu
- 6 žlic ruma
- 3 žlice vode
- 1 žlica malinovega soka
- 1 čajna žlička malinovega sirupa

Maslo (sobna temperatura) zmešate s kristalnim in vanili sladkorjem, dodajte jajci, muškadni orešček, cimet, moko zmešano s pecilnim praškom in mleko.

Dobro premešani masi dodate naribano čokolado, pomarančno in limonino lupino, katero narežete na majhne kocke premešate in vlijete v pravokotni pekač katerega prekrijete s papirjem za peko

Površino kolača poravnate in vstavite v pečico, ki jo predhodno segrejete na 200°C. Po 10 minutah peke, zmanjšajte temperaturo na 180°C in pečete še 15 minut.

Medtem, ko se kolač peče, pripravite glazuro.

Sladkor v prahu zmešajte z rumom, vodo in malinovim sirupom. Maso mešajte toliko časa dokler se ne izenači.

Pečeni kolač prestavite na pladenj in ko je še vroč ga prelijete z pripravljeno glazuro. Pustite počivati 5 minut pri sobni temperaturi, nato kolač narežete na poljubne kocke, jih rahlo potresete s sladkorjem v prahu ali dodate sladko smetano in pustite da se dobro ohladijo.

Dober tek! ☺

--

novico pripravila: Maja Jelenc

Obravnava nacionalnih strategij vključevanja Romov v Bruslju

Dogodek je potekal v Bruslju 26. Junija, ki so se ga udeležili predstavniki Evropske komisije, Agencije za temeljne pravice, predstavnik evropskega romskega informacijskega urada (Bruselj), poslanec Evropskega parlamenta nacionalnih vlad Bolgarije in Romunije ter predstavniki romskih organizacij na nacionalni in evropski ravni, OSF, UNICEF in druge zainteresirane strani smo razpravljali o tem, kako zgraditi celovit, večplastni in participativni sistem spremljanja in ocenjevanja državne integracijske strategije Romov

Na področju spremljanja izvajanja nacionalnih strategij Romov so bili predstavljeni primeri mehanizmov za spremljanje in pristopov, ki bi jih lahko uporabili za integracijo Romov. Podano je bilo tudi pojasnilo o praksi Generalnega direktorata za pravosodje za boj proti diskriminaciji mehanizmov za spremljanje in sodeluje neodvisne strokovnjake v ocenjevanju proti-diskriminacijske politike na nacionalni in evropski ravni, ki pa ni bilo ravno spodbudno saj so ugotovili da se države članice EU, dejansko ne ukvarjajo s pripravo strategij in resnih ukrepov, kateri bi bili nujno potrebni za vključitev romske populacije v civilno družbo. Potrebno bi bilo vzpostaviti strogi nadzor za spremljanje izvajanja strategije, je bil zaključek pojasnila.

Več držav članic EU priznavajo potrebo po močnem sistemu za spremljanje integracije

Romov. Nekatere članice si prizadevajo vzpostaviti ali vsaj načrtujejo razvoj takšnega sistema. Kljub temu pa na splošno ni veliko usklajenost med cilji, indikatorji, sistemi spremljanja in vrednotenja in zdi se, da je precej nerealno za izvedbo le-tega.

Predstavljeno je bilo tudi drugo poročilo „Dobre prakse o integracijskih pobudah Romov“.

Poročilo dokazuje, da učinkovit nadzor zahteva dobro politično voljo, aktivno sodelovanje in praktično podporo od vlad in institucij. Vklju

čevanje neodvisnih strokovnjakov in nevladnih romskih organizacij, predvideva povečanje podatkov, zbranih neposredno od skupnosti in praktičnega znanja o tem, kaj dejansko deluje dobro in kaj ne, na drugo mesto pa se postavlja vprašanje v kolikšni meri pa je politika pripravljena sodelovati v procesu vključevanja Romov. Za dopolnitev upravnega nadzora je najbolj potrebno neodvisno strokovno spremljanje pri procesu vključevanja Romov. ☺

--

novico pripravila: Maja Jelenc

Rromane Sikljarimata and'o Teksasosko Universiteto

Dino sako bersh vajka primovare vajka tamne si ekh kurso angla e graduacija p'e rromane sikljarimata (and'o katalogo buchol "Gypsy Language and Culture"), thaj seminari partikolar si vunivar dine e maj vuche rrundoste pala e graduacija. And'o universiteto si panchshov membrura e fakultetoske intereznime thaj kaste si materiali pa'l Rrom ande penge klasura, thaj i sas membrura ande'l komitetura PHD thaj MA. O universiteto e Teksasosko and'o Austin atunchi si but lacho than kaj te arakhen Tjiro kvalifikacija edukacijalni. E vatra le kursoski si ande o dept. lingvistikalno numa si vi ande Studiji Azijane, Studiji Evropeane, Studihi Etnikalne, Studiji Slavichne thaj Evrazijane, Radio-Televizija-Filmo, Antropologija thaj Sociologija.

390-patrjangi klishka le kursoske. P'o pervo djes kam dav e anava vuni avre klishkjange kaj trubul Tuke. Kurso si kaj musaj te ramon markar tranda patrja ande duj hertiji – jekh avela arakhimata originalne thaj e aver avela rivju -- so Tu gindis pa romano vaj shojo (filmo) kaj si les rromane karakteri.

So maj, ekh dopashin Tjire paledne moleske avela katar shtar eksaminaciji kerde phandade klishkjansa and'o klaso perdal o semestro. Kol djesendar o universiteto phendjas ke mangel te barjol pesko fokus pe'l chiba thaj le kulturi ande e Sudazija kothal o spidipe maj te prinzharel e rromane sikljarimata feri shaj barjol. Aver universitetura ande'l Statura Kidine kaste si kursura p'e Rrom si The New University, Washington State, UCLA, Princeton, Michigan, Chicago, Maryland aj Pittsburgh. ☉

str. 21

--

novico pripravil: Haris Tahirović

Auschwitz: o agor lesko

Sas o Himmler savo vakerdjas e SS-enge te khosen o Zigeunerlager. A so i Germania mangel sas butikerutnen, o agorutno mudaribe naj sas kerdo dziko 1943. Ki Novembra trin-shtar shel ternen thaj saste Romen bichalde sas karig o logor Natzweiler. Avera gele ko Mauthausen, kote te phagen bara. Vashe mukhlile butake e nilajeste 1944.

Ko 15 Grastornaj o Buchenwald lilas 883 murshen thaj o Ravensbruck 473 dzuvlen. Ko 25 Maj 82 terne mursha nakhavde sas ko Flossenburg thaj 144 dulia, vi ternja, ko Ravensbruck. O 2 Avgusto dikhlas o majpaluno bichalipe. Ododives 813 mursha thaj 490 dulia iklisle te dzan ko Buchenwald. E vu

O ilo le kursosko si e chib amari. Vramasa e sikavimaske hatjerenas sar te parruven tekstura ekha alavarjasa, gazhikanes-rromanes thaj rromanes-gazhikanes. Le sekciji uladajile perdal o semestro, thaj keren fokus pe amari historija, e migracija, e kultura, o politik, e muzika, le xajimata, le munchi, o Porrajmos, e rrobija, e antirromizmo, e imazha le Rromengi, thaj e edukacija. Trubul Tuke te kines

str. 22

dareste e Roma kerde vastensa pumare manushenge. Mukhle o logor e lurdensa thaj resle odorigate ko 3 Avgusto.

E Broadeski sekretarka I Steinberg gindjas e Romen save achile e Zigeunerlagereste. Laki buti sas te lekhavel lenge anava thaj te sikavel len leske. Nesave naj sas te meren e averensa. Okolenge anava o Broad phendas lake te khosel e lilendar. Mashkar olen sas nekobor Roma bijande ani Germania. Jekh dives angleder o majpaluno mudaribe e lurde ingalde olen e bare Auschwitzeske logoreste, kote beshle ande karantinako kher.

E palune mursha resle ano Zigeunerlager ko 8 dzulaj, e palune dzuvlia ko 21 Dzulaj 1944. Dikhjol kaj e fashistora buteder naj sas te bichalen. Ano Auschwitz i buti e Romensa agordini sas.

O kurko o agorutno von dine pobut maro e chavenge. E Roma havde so lengo dives paspashe avilo sas. Akana sar o hram disilo von alosarde Romen bichalipnaske butake. Gele avere thaneste ano Auschwitz. Vi o Mengele iklislo te lel peske nesave

dujoren. Manglas te chinel akale chavenge masa hatam sikhlovibaske. Pale der e SS-lurde phandle e Romen e kherende. Khonik na achilo avri.

Ko ohto e ratako ko 2 Avgusto e lurdikane vurdona resle. E manusha dzandle soske, ama te hohaven len e kalegadenge kedine savoren e dromeste thaj dine len kotora maro gojensa. Hari lile te pakjan kaj von sas te ciden drom avere logoreste. Kana e pherde vurdona mukhle o Zigeunerlager von cace gele karig e gavende. A sar ratilo, irasajle e pashutne crematoriums thaj ande e Romen ki gaseski kamra. Dikhindor o ucho krematorium e Roma vazdine chingara thaj chude pen upre e lurden. Agjihar marde pen olensa kozom shaj.

Phandlo pash o Zigeunerlager, o Otto Kraus ashundas so ulo: "E SS-lurde kerde e germanijake kriminalne astardine te peren upra lende. E Germanora chalavde e dzuvlen, e chavoren, e phuren, thule rolensa.

Mukhle olen vi e dzuvlen te dandaren. Jekh terno tari Cehoslovakia chingardjas: "Mukh man. Ma mu

dar man." A von vadze marde les bi-ilesko. E lurde e zorasa ladavde e vurdonae Romensa."

I Lucie Adelsberger dikhlas: "Dzuvlia chavensa telarde pen dzi phuvjate anglal o Mengele thaj o Boger. Kerke asvensa mangle olendar na te mudaren len. Kashuke achile. E lurde marde len, khuvde len pe prensa that bute dabensa kerde e manushen te dzan andre.

Akhal pherde e kamiona. Sar e anglune gele, chuche kamiona avile te len e bidadenge chavoren, e nasvalen. E SS-lurde, shtare gadzikane astardinensar, vazdine e nasvalen thaj chude len ano kamion. Olensa lile e majpalune Bish-u-panch saste dzuvlen, pumare chavensa."

I Miriam Novitch lekhavel: "I ora 23.00 e vurdonavile te len a nasvalen. O angluno pherdilo pinda, shovardeshe dzenensa. Agjaha adale nasvale Roma gele ki gaseski kamra."

O Diamanski phendas: "Dzi dopash i rat ashundem sar e Roma chingarde sas. Thaj dzanav kaj von marde pen e Germanonsa. Kuch dine pumaro dzibe."

Savore so dikhle o palutno khosibe o Zigeunerlager phene sar e Roma, vi e chavore, chordile upre e lurde. Vastensa, barensa, kzom shaj, von khuvde e

Germanen. Jekh dzuvli chudas pes angle te tasavel jekhe lurdese chuche vastensa. Aver daj lilas pe duje chaven thaj nashli lensa ko Blok 29. Odothe voj garavdas len thaj lensa beshli sa I rat. Javinata e kalgadenge murdered e trinen.

Akhal o SS-lurde chucharde o Zigeunerlager. Paldar o Boger phirdas andre te rodel garavde Romen. Akate okote e kherenge kundzende vov arakhlas chavoren thaj ikaldas len avri. Jekh-a-jekh o Boger astardas len e prensa thaj phaglas lenge shere e barune phuvjate. Phengiol sar vov akhal mudardas sove hurden. Ani pustik Der Auschwitz Prozess, o Langbein phenel so e Roma kerde maribe jekhvash o dives. Kana e lurde iklisle e romane logorestar, jekh SS-oficiri avilo leste lileasa. Vakerdas leske te lekhavel ko lil Sonderbehandlung. Ama sigate o oficiri lilas o lil thaj pharavdas les. O duito dives ni jekh Rom na dikhindilo vekheder ano Zigeunerlager.

Salde lenge purane gada, chuche chare thaj aver kotora achile chudime e phuvjate. ☼

--

novico pripravil: Haris Tahirović

Pobarvanka za otroke

Otroci vseh starosti vlijudno vabljeni, da nam risbice s poljubno temo pošljete na naslov našega uredništva Linhartova 13, 1000 Ljubljana. Veliko dobre volje pri ustvarjanju Vam želi ekipa RLC-a. 🌀